

PROTECT

Onze ervaring, uw zekerheid

Nieuwsbrief van Verzekeringsmaatschappij Protect

BULLETIN

56

JAARGANG 17 - NUMMER 56 - 2013

**THEMANUMMER:
EVOLUTIE VAN DE AANSPRAKELIJKHEID
OVER DE LAATSTE 20 JAAR EN HET
VERZEKEREN ERVAN.**

Edito

Protect startte meer dan 20 jaar geleden met het verzekeren van de beroepsaansprakelijkheid van architecten en ingenieurs. We stellen vandaag vast dat nog steeds niet alle schadedossiers die meer dan 20 jaar geleden werden geopend, definitief afgehandeld zijn.

Reden is dat bouwdoSSIERS complex zijn met meerdere betrokken partijen. De gemiddelde afhandelingsduur van onze gerechtelijke schadedossiers is immers circa 10 jaar, en van alle dossiers samen, minnelijke en gerechtelijke, is dat ongeveer 8 jaar.

De laatste 20 jaar is het bouwproces enorm geëvolueerd en complexer geworden, de aansprakelijkheid van de ontwerpers neemt alsmaar toe, het verzekeren ervan is ook complexer geworden. Een groot aantal

bekommernissen van 20 jaar geleden, zijn grotendeels dezelfde, maar dan geëvolueerd en uitvergroot. De kwaliteit in de bouw is de laatste jaren verbeterd.

Vandaag is preventie meer dan ooit van belang. Wie duurzaam onderneemt werkt hieraan mee.

Themanummer over de evolutie van de aansprakelijkheid bij de vrije beroepers de laatste 20 jaar.

In dit themanummer wordt de evolutie van de aansprakelijkheid van de ontwerper met een juridische blik toegelicht, er is een rondetafelgesprek rond de evolutie van de aansprakelijkheid met enkele gespecialiseerde beroepsaansprakelijkheidsverzekeraars

van diverse vrije beroepers maar ook van verzekeringstussenpersonen aan het woord. Dit nummer bevat ook een stukje interview uit de Verzekeringwereld over het verschil tussen vroeger en nu.

We wensen u veel leesgenot en een gelukkig nieuwjaar!

*Rebecca Ramboer
Voorzitter directiecomité Protect*

In dit nummer:

- Edito 1
- Aan het woord 2
- 20 jaar aansprakelijkheid van de vrije beroeper in de bouw- en vastgoedsector 4
- Rondetafelgesprek: Evolutie in beroepsaansprakelijkheid over de voorbije 20 jaar 10

Aan het woord

Rebecca Ramboer

Er is de laatste 20 jaar veel veranderd. Ook de Verzekeringswereld, het tweewekelijks magazine voor verzekeringsprofessionals laat iedere maand persoonlijkheden aan het woord die hun ervaringen toelichten. In het nummer van mei 2012 kwamen Ides en Rebecca Ramboer, twee generaties aan bod. Ides Ramboer, stichter van Protect en op heden voorzitter van de raad van bestuur. Dochter Rebecca Ramboer, CEO van Protect. Hieronder een bijdrage uit dit interview.

IDES & REBECCA RAMBOER Over het verschil tussen vroeger en nu

Wat is voor jou de grootste verandering ?

Rebecca: «Toen ik twintig jaar geleden in de sector kwam was de motivatie voor de meeste potentiële klanten / verzekeren in hoofdzaak gebaseerd op het vertrouwen in de persoon met wie zij onderhandelden en op het vertrouwen in zijn / haar kwaliteiten en die van de producten die aangeboden werden. Er werden polissen afgesloten van lange duur, zelfs voor een vaste duur van tien jaar. In BA-auto voor personenwagens

was de duur zelfs wettelijk verplicht bepaald op vijf jaar.

Ik heb in de loop van de jaren een steeds duidelijkere neiging vastgesteld waarbij de prijs van het product en de manier waarop dit product wordt voorgesteld (ik zou zelfs durven zeggen 'verpakt' is) doorslaggevend is geworden voor de keuze. De basiscontracten hebben nu een duur van één jaar en in veel takken ondervindt men dat klanten regelmatig de prijs op de markt onderzoeken.»

Wat was anders inzake de opbouw en het onderhouden van klantenrelaties ?

Ides: «Het fideliseren van klanten is moeilijker geworden. De klant is kritischer en zal niet meer blindelings de makelaar of verzekeraar vertrouwen. Hij wil de grootst mogelijke waarborg en service tegen de laagste prijs en zal de markt hierover ook geregelder ondervragen. In onze sector (beroepsaansprakelijkheid) is de lange termijn nog belangrijker dan in andere – korte termijn – takken. Maar ik merk toch dat ook bij ons het aantal verzekeren voor wie de prijs belangrijker is dan een goede en lange termijn relatie groter wordt. Het aantal mandaten stijgt met de jaren.»

Wat was anders inzake het werven van nieuwe klanten ?

Rebecca: «Hoewel verzekeringen net als bankzaken in hoofdzaak worden gesloten op basis van een persoonlijk contact, is de verkoop via internet voor bepaalde producten in opmars.»

Wat was anders inzake de opvolging van gewijzigde behoeften ?

Rebecca: «Het opvolgen van de gewijzigde behoeften van de verzekerden gebeurt vaak niet of niet diepgaand genoeg. Wij constateren geregeld dat, wanneer wij de webstek van een verzekerde moeten raadplegen, de klant activiteiten uitoefent die niet opgenomen werden in de polis beroepsaansprakelijkheid. Dat komt volgens mij deels door het shopgedrag van de klant. Vroeger had 1 verzekerde veelal 1 makelaar voor de volledige portefeuille, die dan ook een goede kijk had op de behoeften en er de tijd kon voor uittrekken om deze op te volgen.»

“In beroepsaansprakelijkheid is een stevige lange termijn relatie belangrijker dan in andere korte termijn takken.”

Wat was anders inzake de toegang tot polissen voor atypische risico's ?

Ides: «Aangezien technische rendabiliteit primordiaal geworden is, is men meer weigerachtig geworden in de acceptatie van dergelijke risico's»

Wat was anders inzake de contacten met maatschappijen en makelaars ?

Rebecca: «De contacten zijn vluchtiger, minder intens en minder persoonlijk geworden. Door internet en e-mail neemt men ook minder snel de telefoon. Het persoonlijk contact dreigt te vervagen, nochtans is een direct contact belangrijk in de steeds complexer wordende materie.»

Ides Ramboer

Wat was anders inzake de administratie ?

Ides: «Ik heb de periode meegemaakt van de typemachine met carbonpapier, de stencil, de tijd van de fotokopiemachine met een positief en een negatief, de tijd van de eerste elektronische rekenmachines die toen 250 euro kostten en die men nu weggeeft als geschenk op een seminarie. Ik was 'vooruitstrevend' en kocht mijn eerste computer in het begin van de jaren tachtig : een mono user HP met een softwarepakket voor 20.000 euro. Het was een tweedehands tafemodel van één jaar oud. Nieuw kostte het geheel 30.000 euro en het woog zeker 60 kg. De naaldprinter woog ook 15 kg. Voor dezelfde prijs en hetzelfde gewicht voorziet men nu een leger medewerkers van veel beter materiaal.»

Rebecca: «Ik ondervind door het veelvuldig gebruik van e-mail een verhoogde workload. Bovendien verwacht men bij e-mail binnen de werkdag een antwoord.»

Wat was anders inzake de relatie met de consolidering ?

Ides : « Toen ik startte was het landschap bezaaid met verzekeringsmaatschappijen naar Belgisch recht of met een filiaal. Ik denk dat er meer dan 300 actief

waren in België. Elke stad die zichzelf respecteerde had een verzekeringsmaatschappij. In West Vlaanderen had men 'De Brugse Verzekering', 'de Kortrijkse Verzekering' en 'de Poperingse Verzekering'. Nu zijn er nog een honderdtal verzekeraars over. Eerst fuseerden de kleinere en die werden middelgroot. Dan werden de middelgrote samengevoegd. Je zou verstomd staan hoeveel overnames AXA en Ageas gedaan hebben. Hans Verstraete die meer dan twee decennia Naviga en later Nateus geleid heeft, vertelde mij dat hij tientallen (ik denk veertig) overnames op zijn actief heeft. Schaalvergroting werd een modewoord. Maar hoewel er velen streefden en streven naar een schaalvergroting, blij ik ervan overtuigd dat voor een kleine onderneming, op voorwaarde dat ze zich specialiseert, een mooie toekomst weggelegd is.»

“Hoewel verzekeringen in hoofdzaak worden gesloten op basis van een persoonlijk contact, is de verkoop van internet in opmars.”

Wat was anders inzake de omgang met klachten ?

Rebecca: «Ik merk dat men bewuster

omgaat met klachten dan vroeger. Er is nu uiteraard een georganiseerd systeem, waar vanuit Assuralia regelmatig aandacht aan wordt besteed. De verzekeraars beseffen meer dan voorheen dat een goede communicatie bij klachten, maar ook het meten en opvolgen van klachten van belang is. Er worden nu ook proactief tevredenheidsenquêtes afgenomen. Twintig jaar geleden was dit eerder uitzonderlijk.»

Wat was anders inzake het aanbod voor bijscholing ?

Rebecca: «Het aanbod is veel ruimer dan voorheen, betalend of gratis. Wanneer wij zelf bijscholing geven merken wij dat het de gespecialiseerde informatiesessies zijn die deelnemers trekken. Voor eenvoudige basisopleidingen is het aantal inschrijvingen beperkter.»

Wat was anders inzake het aanbod aanverwante producten ?

Rebecca: «Er is een stijgende tendens in het aanbieden van meerdere producten, waarborgen in 1 polis, 1 pakket.»

Wat was anders inzake de relatie met andere distributiekanaalen ?

Ides: «In de jaren zeventig profileerde de makelaar zich quasi als het enig distributiekanaal. Je had ook de maatschappijen met exclusieve agenten (cfr. DVV nu Belfius, ABB nu KBC, Hamburg Mannheimer nu Ergo of P&V) maar ze werden op de markt negatief onthaald als zijnde niet onafhankelijk. Ook de direct writers werden op de verzekeringsmarkt aanzien als de baarlijke duivel, vooral omwille van de prijsconcurrentie. Maatschappijen die als alternatief een direct kanaal opstartten werden de wacht aangezegd. Langzamerhand is er een wijziging gekomen. Eerst werden ze geduld en later toch aanzien als een normale concurrent. Men aanvaardt nu dat er voor iedereen plaats is onder de zon en dat groepen over diverse distributiekanaalen beschikken.»

20 jaar aansprakelijkheid van de vrije beroeper in de bouw- en vastgoedsector

Marijke Evens

INVLOED VAN NIEUWE WETTEN EN REGLEMENTEN

Aansprakelijkheidskwesties zijn kenmerkend in de bouwsector. Dit is het gevolg van

- het grote aantal tussenkomende partijen in het bouwgebeuren;
- het feit dat samenlopende en opeenvolgende tussenkomsten aanleiding kunnen geven tot in solidum verantwoordelijkheid;
- de bouwgebreken gemakkelijk aantoonbaar zijn;
- het bouwrecht en de toepasselijke regels steeds complexer worden;

De verplichte verzekering

Kenmerkend voor het voorbije decennium en niet zonder enige invloed op de aansprakelijkheden in deze sector is de invoering van de *verplichte verzekering* voor de architect, de landmeter-expert, de vastgoedmakelaar, de syndicus en de veiligheidscoördinator.

Aansprakelijkheidsverzekeringen hebben zonder enige twijfel hun stempel gezet op de evolutie van het aansprakelijkheidsrecht: het begrip fout werd breder, het oorzakelijk verband soepeler en de schadecijfers groter.

De Wet Laruelle

Belangrijk in de evolutie van de aansprakelijkheid van de architect is zonder enige twijfel *de Wet Laruelle* geweest waardoor het de architecten mogelijk wordt gemaakt om het beroep van architect door een rechtspersoon te laten uitoefenen waardoor de aansprakelijkheid, inbegrepen de tienjarige bij de rechtspersoon berusten en dus beperkt kan worden tot het kapitaal van de vennootschap.

Bijkomende en strengere reglementering in de bouwsector

De steeds *strenger wordende reglementering in de bouwsector* zal zonder meer ook gevolgen hebben op de aansprakelijkheid. De bouwheer ziet zijn lasten alsmäär verhogen en zal dan ook steeds hogere eisen stellen. Hij zal het risico dat hij draagt als hij bouwt maximaal willen doorschuiven.

Het steeds groter aantal normen, of deze nu wettelijk worden opgelegd of niet, geven de regels van goed vakmanschap weer, en zullen door de opdrachtgever als minimumvereisten vooropgesteld worden bij de beoordeling van de aansprakelijkheid.

Ook heeft de wetgever in het voorbije decennium een *aantal bijkomende bouwpartners* aan het bouwgebeuren toegevoegd met name de *veiligheidscoördinator* die sinds 2001 verplicht is op alle werven waar minstens 2 aannemers gelijktijdig of opeenvolgend optreden en anders de *EPB aangestelde* die in Vlaanderen reeds sinds 2007 tussenkomt en nu ook sinds 2010 in Wallonië en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De tussenkomst van deze partners heeft zonder enige twijfel ook de aansprakelijkheid van architecten en studiebureaus beïnvloed.

Nieuwe vormen van taakverdeling

Wijzigingen in de rolverdeling hebben logischerwijze eveneens een weerslag op de wederzijds bedongen rechten en plichten en aldus op de ermee gepaard gaande aansprakelijkheden. We denken hierbij aan het steeds frequenter worden van sleutel-op-de-deur formules waarbij de architect in een andere verhouding t.o.v. zijn opdrachtgever wordt gedwongen.

Ook de steeds groeiende *publiek private samenwerking* voor de investeringsprogramma's van de overheid, met het vaak hiermee gepaard gaande DBFM concept als onderliggende contractvorm, heeft weliswaar ook invloed op de taak- en risicoverdeling in de bouwsector. De opdrachtnemer in een DBFM overeenkomst gaat een resultaatsverbintenis aan om de werken conform de beschikbaarheidseisen op te leveren en hij zal die resultaatsverbintenis zo veel als mogelijk willen doorschuiven naar de ontwerper(s) en de aannemer(s). Ook de keuze van de geschillenbeslechting zal hij zoveel als mogelijk zelf willen bepalen, in functie van het financiële risico dat hij op zich heeft genomen.

EVOLUTIE IN DE RECHTSPRAAK

Consumentgericht

Rode draad doorheen de ganse evolutie van de aansprakelijkheid in de bouwsector, maar ook in de vastgoedsector, is zonder enige twijfel de bekommernis van wetgever en rechters om de opdrachtgever, vooral *de consument, te beschermen*.

Via wettelijke en deontologische reglementering wordt de taak van de vrije beroeper in de bouw en vastgoedsector steeds uitgebreider. De consument krijgt recht op wat hij minimaal van de vrije beroeper mag verwachten en elke contractuele beperking van deze *minimumprestaties* wordt met de grootste argwaan bekeken.

Dat hierbij vooral de architect zijn taken en hiermede gepaard gaande verantwoordelijkheden steeds maar zag uitbreiden in het voordeel van de opdrachtgever, de consument, zal zonder enige twijfel te maken hebben met enerzijds het monopolie dat bij wet van februari 1939 aan de architect werd toegekend en anderzijds de reeds bij deontologie opgelegde verplichting zijn aansprakelijkheid te verzekeren. Als enige partij in het bouwgebeuren is de architect, reeds lang voor het KB van 2007 verplicht zich te verzekeren (deontologisch reglement van 1983 bindend verklaard bij KB van 18 april 1985). Hierdoor wordt een discriminerend onderscheid gecreëerd tussen de architecten en de andere bouwpartners. De architect werd dan ook bij uitstek de aangewezen partij voor een in solidum veroordeling mede in de hand gewerkt door het *monopolie* van de architect, de kapstok bij uitstek om taken en verantwoordelijkheden zoveel als mogelijk bij de architect te leggen. *Niet-tegenstaande de steeds groter wordende complexiteit en techniciteit van het*

bouwgebeuren blijft de architect ingevolge zijn controle- en informatieplicht, steeds een ultieme restverantwoordelijkheid dragen t.o.v. van zijn opdrachtgever zelfs voor complexe technische studies die aan specialisten werden toevertrouwd. Immers zal hij verantwoordelijk kunnen gesteld worden voor de goede keuze naar algemene bekendheid, blijft hij verantwoordelijk voor de coördinatie van de gespecialiseerde studies met zijn architectuurplannen en blijft aansprakelijk t.o.v. van zijn opdrachtgever voor eventuele fouten in die studies die hij met zijn normale vakkennis had kunnen ontdekken.

Het oorzakelijk verband tussen de fout en de schade dient steeds bewezen te worden en dit zal des te belangrijker zijn bij een in solidum veroordeling van de architect, in het kader van zijn controleplicht, voor uitvoeringsfouten van de aannemer. Er moet bewezen worden welke schade bij een degelijke controle had kunnen vermeden worden.

Responsabilisering

De beoordeling van de aansprakelijkheid dient steeds in het licht van de taken en verantwoordelijkheden van alle tussenkomende partijen te gebeuren. *Responsabilisering van alle betrokken partijen zal zonder twijfel evenwicht brengen in de aansprakelijkheidsbeoordeling*.

Responsabilisering van de bouwheer bv. door hem aansprakelijk te stellen wanneer hij nalaat de architect te verwittigen van het bekomen van de bouwvergunning en van de aanvang van de werken, ook al is dit niet expliciet opgenomen in de architectenovereenkomst. Het is immers voor een architectenbureau niet mogelijk om continu alle ingediende bouwdoSSIERS te blijven in het oog houden en steeds te blijven informeren naar

de stand van het vergunningsdossier. *Responsabilisering ook van de aannemers* door hen bv. ertoe te verplichten de architect te verwittigen wanneer zij belangrijke werken zullen uitvoeren en de architect derhalve in de mogelijkheid stellen om de uitvoering ervan tijdig controleren. Van de architect mag verwacht worden dat hij aanwezig is op de werf in het bijzonder op het ogenblik dat werken worden uitgevoerd waarvan de foutieve uitvoering nadien niet meer zonder meer kan worden hersteld. Het is dan ook van het grootste belang dat de aannemers tijdig de planning der werken meedelen.

Nochtans stellen we op vandaag nog steeds een verschillende benadering vast van de verantwoordelijkheid van de ontwerper t.o.v. deze van de aannemers. Zo zal een aannemer zelden of nooit door de rechtbanken verantwoordelijk gehouden worden wanneer de opdrachtgever nalaat een architect te gelasten met de controle op vergunningsplichtige werken. Integendeel zal de afwezigheid van de architect door de rechtspraak aanvaard worden om de verantwoordelijkheid van de aannemer voor zijn eigen uitvoeringsfouten te gaan afzwakken bij gebreke aan richtlijnen van een architect. Daartegenover staat dan dat een architect heel vaak aansprakelijk wordt gesteld bv. voor de gevolgen van het niet aanstellen van een veiligheidscoördinator, zelfs wanneer het de plicht van de opdrachtgever was om die veiligheidscoördinator aan te stellen. Recent nog werden we geconfronteerd met een uitspraak van het Hof van Beroep te Luik dat stelde dat ook al behoorde de aanstelling van de VC niet tot de taak van de architect omdat de werken meer dan 500m² besloegen, deze laatste toch aansprakelijk is voor het ongeval met een arbeider omdat hij de werf niet had mogen laten opstarten of voortzetten zon-

der aanstelling van een VC. Dat ook de aannemers de werf niet mogen opstarten of verderzetten deed hier blijkbaar niets ter zake.

De controlefunctie van de architect is zonder twijfel meer dan het uitsluitend vaststellen van wat fout is uitgevoerd. De controle is dubbel : enerzijds bestaat die controle in het nazien of de uitvoerders het concept wel naleven en in het aanvullen of bijsturen van dit concept maar anderzijds ook in het tijdig verbeteren van de vastgestelde uitvoeringsfouten.

Weliswaar heeft de architect niet de mogelijkheid om een aannemer te verplichten tot herstel maar niettemin wordt van hem meer verwacht dan het louter vaststellen van de gebrekkige uitvoering. Hij dient tijdig in te grijpen zodat fouten nog tijdig hersteld of vermeden kunnen worden. Luistert de aannemer niet dan moet hij maatregelen nemen opdat zijn opdrachtgever kan ingrijpen. Louter notuleren in opeenvolgende werkverslagen

zal niet volstaan om een rechtbank te doen besluiten dat hij zijn controletaak naar behoren heeft nageleefd.

Uiteraard zal bij de beoordeling van de aansprakelijkheid van de architect wegens gebrekkige controle onderzocht worden of het om eenvoudig visueel controleerbare uitvoeringsfouten gaat. Nochtans kan uit een vonnis van de rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen van 8 april 2004 afgeleid worden dat het controlebaar karakter van de uitvoeringsfout niet altijd gelijk te stellen is met wat visueel waarneembaar is. Dergelijke strenge beoordeling van de controleplicht verdient geen navolging. De controleplicht van de architect uitbreiden tot wat niet visueel zichtbaar is zou leiden tot een onmogelijk nog uit te voeren taak. Het zou immers resulteren in een bijna vermoeden van nalatigheid in hoofde van de architect telkens er uitvoeringsfouten vastgesteld worden en dus al te sterk naar een resultaatsverbin-tenis gaan leiden.

Uitgebreide raadgeving- en bijstandsplicht

Concept en controle zijn zonder enige twijfel de kerntaken van de vrije beroeper in de bouwsector maar niettemin behoren ook de raadgeving- en bijstandsplicht tot de volledige opdracht van de architecten en studiebureaus. De raadgevingen bijstandsplicht vloeien voort uit de professionele hoedanigheid van de ontwerper. Die raadgevingen- en bijstandsplicht is niet met zoveel woorden voorzien in de wet maar is het gevolg van een jurisprudentiële ontwikkeling. Rechters gaan er van langs om meer van uit dat het aan de professionele dienstverlener behoort om zijn klant te informeren en bij te staan in al wat tot de beroepskennis behoort of zou moeten behoren.

De raadgeving- en bijstandsplicht geldt zowel voor het bekomen van de administratieve vergunningen als voor technische aangelegenheden en bij de keuze van de aannemer, de bepaling en naleving van het budget, het verstrekken van informatie aangaande wettelijke en reglementaire bepalingen.

Deze raadgeving- en bijstandsplicht in hoofde van de architect raakt in principe de openbare orde niet zodat een architect hiervan contractueel zou kunnen afwijken en desbetreffend zijn verantwoordelijkheid inperken. Nochtans besliste het Hof van Cassatie in een recent arrest van 6 januari 2012 dat een architect zich contractueel niet kan ontlasten van zijn bijstandsplicht bij de keuze van de aannemer en dat het niet volstaat om contractueel de keuze van de aannemer bij de opdrachtgever te leggen en te bepalen dat het aan de opdrachtgever behoort om na te gaan of de aannemer in kwestie toegang had tot het beroep. Het Hof van Cassatie motiveerde haar beslissing op het gegeven dat het reglement van beroepsplichten in art.22 voorziet in

die bijstandsplicht en dat dit reglement bindend werd gemaakt bij KB van 18 april 1985.

De bijstandsplicht op financieel en budgettair vlak heeft zonder enige twijfel in het laatste decennium een belangrijke evolutie ondergaan. Waar de raming voorheen steeds slechts ten informatieve titel werd gegeven en in hoofdzaak bedoeld was om de erelonen van de

architect contractueel te kunnen begrenzen, wordt op vandaag de raming geassocieerd met het budget en de naleving ervan bijna als resultaatverbintenis afgedwongen. *Het spreekt voor zich dat dergelijke resultaatverbintenis voor de vrije beroeper onaanvaardbaar blijft vermits het te bereiken resultaat niet afhangt van de uitsluitende tussenkomst van de architect zelf.*

De raadgeving- en bijstandsplicht is zeker in het laatste decennium sterk geëvolueerd. Die plicht beperkt zich niet meer tot technische zaken en alhoewel de rechtspraak aanvaardt dat de architect geen jurist is wordt niettemin gesteld dat hij als professioneel wel een bijstand- en informatieplicht heeft met betrekking tot juridische aangelegenheden. *Een uitgebreide rechtspraak kent de architect verantwoordelijkheid toe i.v.m. de registratie en erkenning van de aannemer, i.v.m. stedenbouwkundige verplichtingen.* De bouwheer heeft recht op bijstand van de architect om het administratieve kluwen voorafgaand aan de oprichting van een gebouw te gaan ontwarren. De architect moet zijn opdrachtgever informeren omtrent alle reglementering in de bouwsector en de risico's verbonden aan de niet naleving van deze reglementering. Foutieve interpretaties zelfs in niet technische aangelegenheden brengen zijn aansprakelijkheid in het gedrang.

Vooraf in overheidsopdrachten is die adviesplicht van de architect voor niet technische zaken steeds uitgebreider geworden. Zo heeft het Hof van Beroep te Antwerpen in een arrest van 19 april 2005 geoordeeld dat een architect uit hoofde van zijn adviesplicht gehouden is de opdrachtgever in te lichten omtrent de reglementering inzake overheidsopdrachten. De architect die in zijn verslag verschillende abnormale eenheidsprijzen had gesignaleerd had de opdrachtgever tevens moeten inlichten omtrent de voorschriften om de offerte van de inschrijver als onregelmatig te weren.

De informatie- en bijstandplicht in hoofde van de architecten en studiebureaus moet beperkt blijven en de omvang ervan zal steeds moeten beoordeeld worden rekening houdende met het gegeven of de opdrachtgever al dan niet zelf een professioneel is

VERZEKERINGSSTATISTIEKEN

De frequentie

Als eerste heeft de architect, vroeger dan andere vrije beroepers en reeds lang voor de verzekeringsplicht van de architect werd ingevoerd, de gevolgen van de responsabilisering van de vrije beroeper ondervonden.

Dit is deels het gevolg van de aard van het bouwgebeuren zelf. Bouwschades zijn relatief gemakkelijker te detecteren dan bv lichamelijke schade of vermogensschade. Het bewijs van de aansprakelijkheid van de ontwerper is tevens gemakkelijker aantoonbaar dan bv de aansprakelijkheid van een geneesheer of advocaat.

Volgens de studie van de eerste 10 jaar schadebeheer door PROTECT werd een frequentie (aantal aangemelde schadegevallen per lopende polissen en per jaar) genoteerd van 25%, hetzij gemiddeld 1 schadegeval per jaar en per 4 polissen.

De analyse van 20 jaar schadebeheer leert ons dat deze frequentie van 25 % stabiel is gebleven voor de architecten en de ingenieurs. Cijfers van voor en na de bij wet verplichte verzekering van de architect tonen dus aan dat de frequentie niet is gestegen. Deze frequentie wordt bij geen enkele andere vrije beroeper geëvenaard.

Als we rekening houden met nog andere beroepscategorieën binnen de bouw- en vastgoedsector (zoals de veiligheidscoördinatoren, de landmeters-experten, de vastgoedmakelaars, EPB adviseurs,...) dan daalt de frequentie tot ca. 16%.

Van de ca. 17.000 geregistreerde schadedossiers in de voorbije 20 jaar (1991 t.e.m. 2011) zijn er in 2012 78% afgesloten, waarvan :

- 41% zonder gevolg noch tussenkomst zijn gebleven;
- 35% een gerechtelijke procedure kenden;
- 24% volledig minnelijk afgehandeld werden.

Bij de afgesloten dossiers die via gerechtelijke procedure worden geregeld, werd in ca. 28% van de gevallen de aansprakelijkheid van de vrije en intellectuele beroeper weerhouden.

Voor de minnelijk afgehandelde dossiers werd in 40% van de gevallen lastens de verzekerde een schadevergoeding uitgedeeld.

Het percentage van de afgesloten dossiers met aansprakelijkheid zal nog stijgen aangezien nog 22% van de geregistreerde schadegevallen dient afgehandeld te worden waarvan nog 80% met gerechtelijke procedure.

O.b.v. een realistische en voorzichtige prognose mogen we er van uit gaan dat na volledige afwikkeling van alle gerechtelijke schadedossiers (van 1991 t.e.m. 2011) in zeker 35% tot 40% van de gevallen die door rechters beslecht worden, de aansprakelijkheid van de vrije en intellectuele beroeper weerhouden wordt.

De zwaartegraad

Terwijl de frequentie relatief stabiel is gebleven, moeten we opnieuw vaststellen dat de zwaartegraad steeds in stijgende lijn gaat. Tot deze conclusie waren we al gekomen n.a.v. onze studies van 10 en 15 jaar schadebeheer. Deze trend heeft zich gewoon verder gezet.

De schadelast stijgt niet alleen door de hogere tussenkomsten in de schade, maar tevens door de steeds hogere verdedigingskosten, zowel technische als juridische. Deze kosten blijven jaar na jaar procentueel stijgen en de gewijzigde

procedurereglementering zal daar ongetwijfeld mede de oorzaak van zijn. In de toekomst zullen we vermoedelijk ook nog eens rekening moeten houden met de BTW op advocaatskosten waardoor deze nog eens met 21% zullen stijgen!

Het zal niemand verwonderen dat het vooral de gerechtelijke dossiers zijn die hun impact hebben op deze stijgende zwaartegraad. Uit de huidige cijfers blijkt dat de *gemiddelde* schadelast (totale kostprijs) van een gerechtelijk dossier met aansprakelijkheid bijna 3 maal hoger ligt dan de gemiddelde schadelast van een minnelijk geregeld dossier.

Evolutie soorten schade

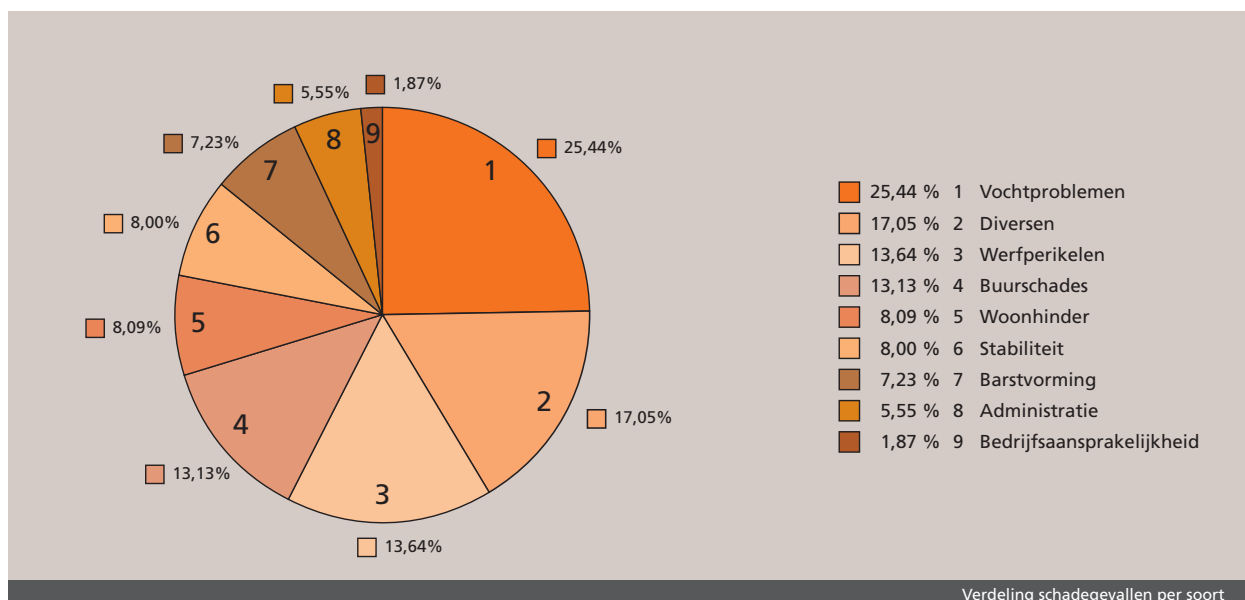
Grafiek hiernaast toont een opdeling van de schadegevallen in 9 hoofdcategorieën volgens de studie na de eerste 10 jaar schadebeheer. De analyse van de schadegevallen aangemeld in de voorbije 10 jaar toont – op beperkte uitzonderingen na – geen belangrijke verschuivingen in deze verdeling.

De hoofdcategorie met de vochtproblemen blijft de koploper met 25,5%. We zien wel een toename van de categorie 'Werfperikelen' naar 18,9%. Subcategorieën die hieronder vallen zijn: opleveringsproblemen, verkeerde inplantingen, vertraging, meetfouten, budgetoverschrijding en verkeerde bestellingen.

Ook het aandeel buurschades stijgt naar iets boven de 15%.

Conclusie : Preventie en minnelijke oplossingen

Preventie en minnelijke oplossingen zullen verder als objectieven voorop moeten staan in onze visie en strategie als verzekeraar die met een lange termijn visie de vrije en intellectuele beroeper in

Preventie kan de frequentie doen dalen, minnelijke oplossingen zullen de schadelast doen dalen.

de bouw- en vastgoedsector wil ondersteunen en beschermen.

Preventie kan op allerlei vlakken en manieren. De beroepsverenigingen zetten zich in om hun leden zo veel mogelijk informatie en bijstand te verschaffen. Ook Protect, als verzekeraar, levert heel wat inspanningen om haar verzekerden de nodige bijstand te verlenen en heeft hiertoe een juridische en technische studiedienst uitgewerkt die door de verzekerden ten alle tijde kan geraadpleegd worden voor bijstand in het zoeken naar oplossingen voor bestaande problemen of om problemen te voorkomen.

De preventiedienst is een extra service die we onze verzekerden bieden, zonder dat daar enige verplichting aan verbonden is behoudens wat het nazicht van offertes in overheidsopdrachten betreft.

Onze polisvoorwaarden voorzien immers dat bij het nazicht van de offertes de ontwerper geen advies mag geven dat verder strekt dan het zuiver materieel en rekenkundig nazicht tenzij het advies voorafgaandelijk aan Protect werd voorgelegd.

Sinds de invoering van deze verplichting in 2004 mochten we een daling vaststellen van het aantal schadeclaims van aannemers waarbij de ontwerper betrokken werd en een daling van het aantal gevallen waarbij de verantwoordelijkheid van de ontwerper werd weerhouden in die dossiers waar de ontwerper toch mede werd aangesproken.

Deze preventiemaatregel heeft reeds zijn deugdelijkheid bewezen.

Ook bij werfperikelen kunnen onze diensten preventief adviseren zodat een escalatie van de problemen kan vermeden worden.

Minnelijke oplossingen moeten dan weer leiden tot een daling van de schadelast. Hoe sneller een dossier kan op-

gelost worden, hoe lager de verdedigingskosten en meer dan waarschijnlijk ook de schadetussenkomst. Minnelijke oplossingen leiden tevens tot een grotere tevredenheid van de schadelijder in eerste instantie, en van eventuele andere betrokkenen. Niemand is immers gebaat met een jarenlange procedureslag voor de rechtbank.

Voor de toekomst zullen we ook alternatieve vormen van geschillenbeslechting moeten overwegen die ons zouden toelaten op regelmatige basis langdurige gerechtprocedures uit te sluiten.

Marijke Evens, bedrijfsjuriste & Christophe Roelandt, gedelegeerd bestuurder – directeur schade

Rondetafelgesprek

Evolutie in beroepsaansprakelijkheid over de voorbije 20 jaar

De voorbije twintig jaar kende het verzekeringslandschap heel wat ingrijpende evoluties. Hoog tijd om enkele professionals rond de tafel te brengen om de beroepsaansprakelijkheid voor vrije beroepen onder de loep te nemen.

Rebecca Ramboer:

Protect focust voornamelijk op beroepsaansprakelijkheidsverzekeringen voor architecten en ingenieurs. Onze bedrijfsactiviteiten steunen op drie pijlers: aansprakelijkheid, technische verzekeringen en samenwerking met onderschrijvingsagenturen.

Marie Eeman:

De 'Verzekeringen van het Notariaat' (ANVZN) legt zich toe op het verzekeren van alles wat het notariaat betreft en op de burgerlijke beroepsaansprakelijkheid in het bijzonder.

Herman Falsté:

Amma verzekert medische en paramedische aansprakelijkheid voor individuen, ziekenhuizen en verenigingen. Daarnaast bieden wij bijkomende verzekeringen, zoals gewaarborgd inkomen, auto- en brandverzekeringen.

Eric Puvrez:

Ancoras focust al dertig jaar op de verzekering van beroepsaansprakelijkheid voor tussenpersonen in verzekeringen en bank- en beleggingsdiensten.

Catherine Ramaekers:

Allianz (voorheen AGF) was de voorbije twintig jaar actief in beroepsaansprakelijkheid voor advocaten, deurwaarders en cijferberoepen. Ik was betrokken bij de totstandkoming van heel wat collectieve overeenkomsten binnen dit gebied. In tussentijd heeft Allianz zich – met uitzondering van boekhouders – uit het merendeel van deze collectieve contracten teruggetrokken.

Zien jullie de voorbije twintig jaar

een tendens in schadefrequentie en de specifieke aard van die schadegevallen?

Christophe Roelandt:

Protect stelt vast dat de frequentie de voorbije twintig jaar stabiel is gebleven op 25 procent van de polissen. Bij de technische oorzaken blijven vochtproblemen de grootste boosdoener. De informatie- en raadgevingsplicht maakt een steeds groter deel uit van de schadegevallen. Daar komt bij dat wij in deze gevallen geconfronteerd worden met heel wat ongunstige rechtspraak.

Eric Puvrez:

Sinds jaren zien wij op net geen 3000 verzekeringsmakelaars een constant gemiddelde van zo'n 135 schadegevallen per jaar, waarvan 60 à 70 in rechtsbijstandsverzekering. Wij constateren wel dat de klanten van onze leden mondiger worden en hierin al dan niet aangemoedigd worden door hun advocaten.

Catherine Ramaekers:

Dokters, advocaten of notarissen genieten niet langer het sociaal aanzien van vroeger. Dit zorgt ervoor dat mensen hen sneller in twijfel durven trekken. Boekhouders communiceren over het algemeen onvoldoende met hun klanten. Zeer weinig afspraken komen op papier te staan, wat bij problemen vaak voor een gebrek aan bewijsmateriaal zorgt. Het BIBF (Beroepsinstituut van erkende Boekhouders en Fiscalisten) drukt zijn leden steeds vaker op het hart om afspraken met klanten op papier te zetten.

Marie Eeman:

De voorbije decennia merken wij een lichte stijging in schadefrequentie. Per jaar ontvangen wij zo'n 400 à 450 schadeangiften op een totaal van net geen 1300 polissen. In meer dan de helft van de gevallen krijgt de notaris aan het eind van de rit zijn gelijk. Toch moeten wij via rechtsbijstand heel wat tussenkomen in verdedigingskosten. Mede hierdoor be-

studen wij momenteel wat de impact van de btw-heffing bij advocaten zal zijn.

Rebecca Ramboer:

De regelgeving en normen in de bouwsector worden strenger en strenger. Hierdoor komt meer verantwoordelijkheid bij de bouwheren te liggen en zij schuiven die last door naar een verzekerde partij. Europa stelt alles in het werk om de consument te beschermen. Dit beïnvloedt in sterke mate de aansprakelijkheid van onze verzekerden.

Herman Falsté:

De frequentie van schadegevallen in de medische en paramedische sector stijgt licht. De zwaarste schadegevallen komen voor in de gynaecologie, de orthopedie en de chirurgie. Het verwachtingspatroon van de patiënten ligt veel hoger dan twintig jaar geleden. Patiënten worden agressiever. Geneesheren grijpen steeds vaker naar defensieve geneeskunde. Ze gaan hun beleid veel meer ondersteunen met documentatie en het gebruik van 'informed consent'-formulieren neemt toe. De vertrouwensrelatie tussen patiënt en dokter verdwijnt, waardoor ook de drempel bij patiënten om te procederen verdwijnt.

Zit er een trend in de hoogte van de waarborgen?

Herman Falsté:

5 miljoen euro is qua waarborg vandaag een minimumbedrag. Een aantal ziekenhuizen gaat tot 7,5 miljoen euro of meer. Zij worden dan ook met heel wat specifieke risico's geconfronteerd. Neem nu bijvoorbeeld de ziekenhuisbacterie, deze kan in sommige gevallen aanleiding zijn voor het sluiten van hele ziekenhuizen. Toch blijft het bij zo'n zware seriële schadegevallen nog altijd de vraag in welke mate de ziekenhuizen hiervoor verantwoordelijk zijn.

Eric Puvrez:

Voor de makelaars is de hoogte van de

verzekerde bedragen wettelijk vastgelegd op 1 miljoen euro (plus indexering) per schadegeval en 3 miljoen euro op jaarbasis. Voor particuliere makelaars volstaan deze kapitalen. Maar een makelaar die kmo's of grote bedrijven verzekert, kan hiermee voor moeilijke situaties komen te staan.

Rebecca Ramboer:

Wettelijk moeten architecten maar voor 500.000 euro in materiële en 1,5 miljoen euro in lichamelijke schade verzekerd zijn. Dit is weinig. Die regelgeving is er om de consument, met een één- of meergezinswoning, te beschermen. Maar voor grote industriële projecten is dit een uiterst laag bedrag.

Marie Eeman:

In het notariaat geldt een wettelijke verplichting om tot 2,5 miljoen euro verzekerd te zijn. Wie dit wenst kan zich tot 5 miljoen euro verzekeren. Soms gebeurt het dat een notaris met een enorm project komt aanzetten van – om er een fictief bedrag op te kleven – pakweg dertig miljoen euro. Die moeten wij helaas teleurstellen. Wij kunnen dergelijke projecten niet verzekeren omdat we ze financieel gewoon niet aan kunnen.

Rebecca Ramboer:

Toch vind ik dat wij als verzekeraar een maatschappelijke verplichting hebben om cliënten een passende oplossing te bieden en hen voor de nodige bedragen te verzekeren. Als dat dan om een dergelijk bedrag gaat, moet je als verzekeraar die oplossing toch aanbieden.

Marie Eeman:

Wij kunnen ons die zaken gewoon niet permitteren. Wij zijn maar een zeer kleine maatschappij met een beperkt vermogen. Moesten wij een verhoogde waarborg aanbieden en dergelijke gevallen verzekeren, dan zou dit ons in gevaar kunnen brengen.

Hoe zit het met de looptijd van procedures?

Eric Puvrez:

Soms moeten wij bij de simpelste dossiers al twee jaar op een uitspraak wachten. Ik kan hier in komen als het over lichamelijke schade gaat, maar niet als het over materiële schade gaat. De advocaten worden er rijker van, aangezien ook hun kosten blijven oplopen.

Christophe Roelandt:

Alle dossiers samen, minnelijke en gerechtelijke procedures, kunnen wij spreken van een gemiddelde looptijd van 7 à 8 jaar. Gerechtelijke dossiers op zich lopen gemiddeld 11 jaar. Wij hebben altijd een gerechtelijke expertise nodig en die alleen laat vaak tot twee jaar op zich wachten.

Rebecca Ramboer:

De verzekeraars hebben het negatieve imago niet te willen betalen en procedures zo lang mogelijk te rekken. Maar wij willen juist dat procedures zo snel mogelijk afgerond worden en dat wij zo snel mogelijk kunnen uitbetalen als onze verzekerde aansprakelijk is. Maar vaak zijn er verschillende betrokken partijen die niet overeen komen. Zelfs je eigen verzekerde kan aansturen op een langere procedure omdat hij zijn reputatie wil beschermen en zijn fout niet wil toegeven. Lange processen kosten ons alleen maar meer geld aan advocaten en intresten.

Herman Falsté:

In de medische wereld kan het van één bepaald voorvalsjaar tot zeven jaar duren voor alle schadegevallen, of toch 99 procent ervan, aangemeld zijn. Op dat punt moet de juridische procedure – al dan niet met medische expertise – nog van start gaan. Het spreekt voor zich dat advocaten er ook baat bij kunnen hebben om een dossier te laten aanslepen.

Catherine Ramaekers:

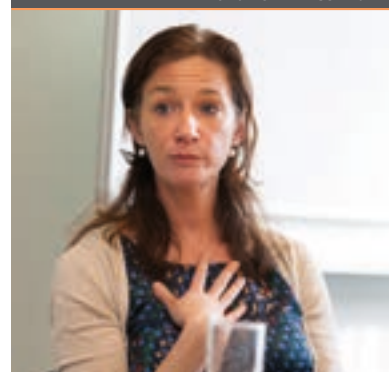
Wij hebben binnen de cijferberoepen misschien niet te maken met de menselijke drama's waar andere beroepen wel mee te maken hebben. Toch zien wij bijvoorbeeld dat van de schadedossiers uit 2007 14 van de 71 dossiers nog lopende zijn. 6, 7 of 8 jaar looptijd is dus ook meer regel dan uitzondering.

Marie Eeman:

De achterstand bij het gerecht speelt ook een rol. Wij hebben nu een nieuw dossier waarvan de termijnen zijn vastgelegd en de zitting pas in 2015 op de rol staat. Het is ook vaak lang wachten op deskundigen en expertises. Wij hebben er als verzekeraar alle belang bij – als onze verzekerde aansprakelijk is – om zo snel mogelijk te betalen. Maar als de eisen van de tegenpartij onterecht of overdreven zijn, doen wij natuurlijk niet mee.

Eric Puvrez - ANCORAS

Marie Eeman - ANVZN

Herman Falsté - AMMA

Catherine Ramaekers - ALLIANZ

Christophe Roelandt - PROTECT

De voorbije twintig jaar is Europa een almaar grotere rol gaan spelen in ons leven. Zorgt dit in de praktijk ook voor een internationalisering van dossiers?

Herman Falsté:

Wij worden meer en meer geconfronteerd met buitenlandse patiënten die zich in België laten verzorgen of Belgische geneesheren die in het buitenland actief zijn. Dat kan aanleiding geven tot heel wat juridische problemen. Wij staan hen bij in de mate dat hun polis de nodige waarborgen voorziet. In de VS zijn geneesheren niet gedekt, met uitzondering van zorgen in noodgevallen. Het Verenigd Koninkrijk en Ierland zijn voorlopig wel nog gedekt, maar zorgen vaak voor moeilijkheden. Als wij weten dat geneesheren in deze landen aan de slag zijn, raden wij hen aan ter plaatse een verzekering te nemen.

Rebecca Ramboer:

Architecten nemen sporadisch projecten in het buitenland aan. Wij dekken deze automatisch, zolang zij binnen de uitgebreide Europese Unie vallen. Daarbuiten moeten zij elk nieuw project bij ons melden. Zo kunnen wij voor ieder project een passende oplossing zoeken en de architect indien nodig adviseren om ter plaatse een polis te nemen.

In een Europa met vrij verkeer van diensten zou dit nochtans geen probleem mogen vormen. Moet Europa dan een sterkere rol spelen hierin?

Catherine Ramaekers:

Ondanks de politieke wil en de verdragswijzigingen van de voorbije twintig jaar, is een eengemaakte Europese verzekeringswereld nog geen evidentie. Allianz, een multinational met vestigingen over de hele wereld, heeft nog maar sinds een tweetal jaar polissen voor Belgische KMO's die in het buitenland een kleine onderneming wil starten of een fabriek wil kopen. De consument denkt verkeerd dat je met een Belgische polis Alle Bouwplaatsrisico's probleemloos een

werf in een buurland zoals Frankrijk kan dekken. Maar wij dekken dit luik van de Franse wet-Spinetta niet. Laat staan dat er oplossingen zijn voor landen die veel verder liggen.

Rebecca Ramboer:

Zij die een dekking in het buitenland aanbieden, bewijzen hun klanten er niet altijd een dienst mee. In de eerste plaats blijven wij klanten die op projectbasis in het buitenland gaan werken adviseren om zich lokaal te verzekeren. Een lokale verzekeraar kan een voor de plaatselijke wetgeving passende polis en een goede service bij schade aanbieden.

Catherine Ramaekers:

Het is soms moeilijk voor een klant om in het buitenland de juiste contacten te vinden. Allianz wil daarom dan ook meer en meer – vanuit België – oplossingen bieden aan Belgische klanten met buitenlandse activiteiten. Veel hangt af van het type dekking: Alle Bouwplaatsrisico's en beroepsaansprakelijkheid worden best lokaal verzekerd. BA uitbating kunnen wij dan weer wel vanuit België verzekeren.

Gaan wij in de toekomst naar Amerikaanse toestanden waarbij de schadeclaims en bedragen de pan uit swingen?

Marie Eeman:

We moeten een onderscheid maken tussen wat de mensen eisen en wat ook daadwerkelijk uitgekeerd wordt. Mensen zien de Amerikaanse verhalen op tv, wat effectief leidt tot een exuberante stijging van claims. Gelukkig worden die bedragen maar zelden toegekend. De rechter kijkt hier nog altijd goed naar wat de werkelijke schade is.

Catherine Ramaekers:

Het is duidelijk dat mensen veel makkelijker een klacht indienen. Wie er de middelen voor heeft, deinst niet meer terug voor een rechtszaak. Maar we zitten gelukkig nog mijlenver weg van het Amerikaanse systeem. In Amerika heb

je de 'punitive damages', uitspraken die maatschappijen echt willen afschrikken, iets wat je hier nog lang niet hebt. Daarnaast heb je de 'class action suits' die in België ook nog maar zelden voorkomen, omdat ze gewoon niet aarden in ons rechtssysteem.

Is de toekomst aan de nicheverzekeraar? Of zijn wij binnenkort allemaal verzekerd bij grote consortia?

Marie Eeman:

De grote sterkte van een nichespeler is dat hij zijn 'métier' en zijn cliënten goed kent. Wij weten waarover wij spreken en kunnen schadegevallen met de nodige knowhow opvolgen. Grote maatschappijen kunnen dit niet garanderen, omdat ze zich op een te breed spectrum richten. Zij kunnen onmogelijk voor ieder type schadegeval een schadebeheerder aanstellen.

Catherine Ramaekers:

Met Allianz spreek ik eerder voor een groot consortium. Wij kunnen misschien wel grotere waarborgen absorberen, maar wij hebben inderdaad minder gespecialiseerde schadebeheerders. Gezien de hoeveelheid van de dossiers en de niet te onderschatten administratie die hiermee gepaard gaan, kunnen wij dit in dit economische kader gewoon niet doen. Toch zullen wij ook onze rol blijven spelen op de bredere markt. Wie weet evolueren wij in de toekomst naar een consortium van nichespelers...

Rebecca Ramboer:

Onze specialisatie laat ons toe diensten te leveren die een globale verzekeraar niet kan leveren. Als nichespeler zal je in de toekomst toch een bepaalde grootte moeten hebben om de vereisten van de Solvency II-regelgeving te kunnen torren. Men spreekt er al twintig jaar van dat de kleine nicheverzekeraars zullen verdwijnen, maar wij zijn er nog en zullen blijven bestaan.

Protect Bulletin
Gratis nieuwsbrief voor Protect-verzekerden

Protect nv - Jetse Steenweg 221, B-1080 Brussel
T 02 411 41 14 - F 02 411 19 29
info@protect.be - www.protect.be

Redactie: Rebecca Ramboer, Christophe Roelandt, Marijke Evens

Verantwoordelijke uitgever: Rebecca Ramboer

PROTECT

VERZEKERINGSMAATSCHAPPIJ - COMPAGNIE D'ASSURANCES

Verzekeringsonderneming toegelaten onder codenummer 1.009